

„Novi Čas“ izhaja :

dokler bo mogoče in za časa
vojske ob sredah in sobotah ob
3. urah popoldne.

Odgovorni urednik: Anton Štiroj.

Tiska „Narodna Tiskarna“ v Gorici.

NOVI ČAS

„Novi Čas“ stane :

8 vinarjev,

dokler je vojska v naši deželi.
Prodaja se v Knjigarni K. T. D.
in po trafikah.

Oglasi po dogovoru.

Upravništvo je v Gosposki ulici št. 6
druga dverišče.

Lastnik: Konsorej „Novega Časa“ v Gorici.

Zmagavni boji pri Gorici.

Kalvarija pri Podgori.

Dan za dnevom imamo sedaj priliko gledati na Kalvarijo pri Podgori. Čudovit pogled se nam tukaj nudi. Sovražnik napenja vse svoje sile, da bi to višino zavzel. Tisoče granat se je že zaborilo v nje greben; marsikedar smo že mislili, da mora Kalvarija pod strašno silo sovražnega ognja razpočiti in zginiti v prah in pepel. Ni gotovo več mesta na njenem vrhu, ki bi ne bilo razrito in raztrgano od strelav laških topov. Ni gotovo mesta, ki bi ne bilo pokrito s kosi in drobci jeklenih granat in šrapnelov, ki jih je tukaj v neizmernih množinah sovražnik nasul. In vendar naša Kalvarija še stoji in še vedno stoji na njej tudi trije križi, od katerih je ta 240 metrov nad morsko gladino se vzdigajoči grič svoje ime dobil.

Enkrat je bila že Kristusova podoba s srednjega križa od sovražnega strela strgana na tla. Pa vstal je iz svojega kritja Dalmatincev ter navzlic ognju in dimu in toči šrapnelov nad tleh ležečo podobo Kristusa vzel v svoje roke, nesel jo h križu ter jo zopet pripel na prejšnje mesto. Sam Bog je povečal njegov čin! Kajti v hipu, ko se je odmaknil od kraja, kjer je Kristusova podoba ležala na tleh in stopil dva koraka proti križu, se zarije ogromna sovražna granata v zemljo, kjer je pravkar stal, razpoči s strašanskim pokom ter pokrije vse na okrog z zemljo in kamnjem. Dalmatincu se prav ničesar ni zgodilo! Tovariši pa so mu častitali h hrabremu činu njegove pobožnosti ter občudovali varstvo Božje, ki se je nad njim pokazalo.

Kalvarija stoji! Zidovje, ki bi je Lah! tako radi razrušili in dobili v svoje roke, kljubuje mogočemu vsem njih naporom in vsemu njihovemu divjemu ognju. Nepremagljivost pa podajajo temu zidovju junaški sinovi bratske Dalmacije, junaški vojski sploh, ki so tam gori zbrani od vseh delov naše monarhije. Ni ga razločka med njimi! Ena misel preveva vse: Mi se borimo tukaj za prostost, katero nam boče Lah vzeti in steptati! Mi se borimo proti verolomstvu in nezvestobi, v katerih imenu gleda Lah proti nam! Mi se borimo vsi brez izjeme za državo, v kateri imamo vsi svoj dom. **Z združenimi močmi** — in vojaki so nepremagljivi. In oni tvorijo z našo Kalvarijo zid, ob katerem se sovražnik razbija glavo in preko katerega ne pojde nikdar do naše Gorice, ki se razprostira v vsi svoji nežnosti in lepoti ter v vsi svoji bujni vrtni krasoti pred njegovimi pohlepni očmi....

Križ pa, ki se dviga na gori, je za vojake znak neizčrpnih moči! Tam gori se čutijo varne. Sami pripovedujejo, s kakim zaupanjem se sredi granat in šrapnelov iz svojih jarkov ozirajo na križ, na Kristusa, ki z razpetimi rokami blagoslavlja nje in njih napore, ter stoji ob strani onim, katerim so bile zadejane pekoče rane, da jih junaško prenašajo, a tudi onim, ki v službi domovine umirajo in iščejo v Njem s svojimi zadnjimi pogledi milostnega sodnika....

V tem znamenju boš zmagal... Ko gledamo proti jugozapadu ob sončnem zatonu, tedaj se nam na poseben način križ s Kalvarije približuje; vidimo ga v nepopisno lepi zarji zahajajočega solnca. In zdi se nam, kakor da bi od tam slišali besede: „Bodite mirni! Ne bojte se! Jaz sem z Vami...“ In mir lega v naša srca in skalnato prepričanje, da sovražnik ne bode nikdar imel ne naše Gorice, ne naših slovenskih domov in ne naših svetišč, dasi jih sedaj s kruto, barbarsko roko napada in končuje. Nikdar jih ne bode imel, nikdar! Tako nam križ na Kalvariji govori. — — —

Da, v tem znamenju boš zmagal! To govori križ vsakemu vojaku na gori, pa tudi vsem onim, ki se zadaj za nepremagljivim zidovjem Kalvarije nahajajo na varnem v mestu. Zato se tukaj za vojake — naše branitelje moli, da jih Bog čuva in blagoslavlja povsod. Vsi pa naj se zavedamo ko gledamo iz Gorice nešteto krat tja dol na jugo-

zapadno stran proti Kalvariji, kaj je naša moč. Moč naša je bratska ljubezen, ki nas dela nepregledne in mogočne, nad ljubeznijo pa Kristus na križu, ki trosi na to ljubezen svoj blagoslov ter jo dela nepremagljivo. Naša moč je ljubezen in Kristus!

Boji pri Plaveh 17. junija.

Nikdo na svetu ni poznal do sedaj naših Plavi. Dve uri in pol pešhoda severno od Gorice tvorile so samo prvo postajo na državni železnici, ki je vzbujala pri potnikih pozornost le v toliko, da so se tam malo lažje ozrli na našo prekrasno Sučo. Pri brzovlakih pa niti tega ni bilo. Sedaj pa vse časopisje na svetu poroča o njih. Srditi boji se tukaj odigravajo. Na celi Sočini črti ni sovražnik s toliko silo napadal, kakor ravno tukaj, pa tudi nikjer drugje ga niso naše hrabre čete s takim junaštvom, s takim odporom in s takim gnjevom metale nazaj, kakor ravno ondi, Hrvatje iz Dalmacije, Hrvaške in Bosne, ob njih strani Čehi, Poljaki in mi Slovenci, poleg njih Nemci, Mažari in Rumuni, vsi so tukaj bratsko združeni; in dasi se med seboj vsi ne razumejo, vendar eno misel in eno željo imajo vsi skupaj, v njej se razumejo in v njej se najdejo, ko so bijejo proti sovražniku, proti izdajalcu, proti verolomnemu Lahu.

Mi smo o teh bojih že poročali. Tukaj vendar hočemo podati o njih zopet novo sliko, posneto po „B. T.“ v Berlinu, ker smo prepričani, da jo bodo vsi domačini, ki kraje poznajo, z velikim zanimanjem čitali. Poročilo se tiče pred vsem bojev 17. junija, ter se glasi naslednje:

Sovražnik je pri Plaveh spravil okoli 250 topov skupaj, med katerimi se nahaja tudi mnogo havbiških baterij, kalibra 21 in 14 cm. Cesarke in kraljeve čete so ob stojale tam iz Dalmatincev, Čehov, Poljakov, Rumunov, Mažarov in enega bataljonov „Deutschmeister“-ov. Tukaj je našel junaško smrt stotnik Dürr, ki je dan poprej kot opazovatelj svoje baterije vzdržal 4000 sovražnih strelav in radi tega dobil telegrafično visoki red železne krone. Italijani so zgubili več ko 10.000 mož, leži jih 3000 mrtvih, njih polk št. 38 se je zmanjšal od 3000 na 800 mož; pri laškem polku št. 125 padli polkovnik in vsj majorji, tako da vodi sedaj neki stotnik poveljstvo nad polkom. Med padlimi se nahaja tudi brigadni poveljnik general-major Airenti.

Potem ko so si Italijani v noči do 7. junija severno od Gorice na Sabotinu glave razbili, pričela je 8. junija njih 3. divizija od obronkov gore Sv. Gendre in njenega podaljška, ki se imenuje Kolovrat, prehajati k Soči ni strugi ter od tam čez most na levi breg reke, da bi zasedli višino, ki se nahaja pred plavskim mostom. (To višino imenujejo domačini po starodavni cerkvi, ki je na njenem vrhu in ki je posvočena sv. Kvirinu, kar na kratko **Sv. Kvirin**. Visok je 383 m. Op. ur.) Rumuni in Čehi, Poljaki in Mažari, Dalmatinci in Dunajčani so tekmovali, ko so jih metali čez pobočje v nižino ter drli za njimi, da bi most dosegli. To se jim sicer ni posrečilo, ker se je sovražnik moget spodaj zopet zbrati. Zjutraj zgodaj 11. junija je ravenska brigada s polkoma št. 37 in 38 zopet poskušala, da bi zasedla prej imenovano višino, toda zgoraj jih je čakal naš bataljon ter jim je pokazal pot čez Sučo nazaj. Po noči do 13. junija so plezale proti vrhu cel dve brigadi; tedaj so imele avstro-ogrške čete dela do belega dne, predno so gozd, ki se na pobočju višine proti reki — „ob Robéh“ — nahaja, sovražnikov očistile. 1000 mrtvih Italijanov pa je ostalo nazaj.

Ko so Italijani videli, da na tak način ne pridejo naprej, tedaj so priredili na našo višino bombardiranje tako strašno, da

je podobno samo onemu v Galiciji pri Gorlicah. Od vseh vrhov zgoraj omenjenega Kolovrat-a, od gore Sv. Gendre in kar je višin na desnem bregu Soče pri Plaveh so pričeli naši ubogi mali hribček obstreljavati. Dvesto laških topov je nanj sulo svoj ogenj. Tisoče in tisoče granat vsakega kalibra, tudi 21 cm, je padalo tako gosto in tako hitro na njegov skalnati vrh, kakor da bi vse to prihajalo iz grozanskih velikanskih strojn h pušk. Jeklo in kraske skale so skakale okrog ter pobile mnogo naših vrljih junakov. Toda naši bataljoni so vstrajali v tistem ognju navzlic vsemu tuljenju in morenju, ki je bilo tako grozno, da se ni slišalo ne vzdihovanja umirajočih, ne ranjencev, ki so klicali na pomoč. Nekatere vojake so morali iz bojne črte odnesti, ker so postali omoteni, ki so pa z večine zopet hitro opomogli. Neki poročnik, ki se mu je živčevje tako pretreslo, da je bil ves omoten se je pri divjiškem poveljstvu zopet okreščal, na kar se je na hribček takoj zopet povrnul. To je res pogum in junaštvo! **Bombardiranje je trajalo 15. junija od 4. zjutraj do 9. zvečer.** Ko se je pričelo mračiti, se je sovražna infanterija pripravila za naskok. Lah! so mislili, da so vsi Dalmatinci na hribčku vsled velikanskega bombardiranja popolnoma razbiti, toda zgoraj za skalami so na tleh ležeči čakali sovražnih rojnih vrst ter jih zaporedoma postrelili. Trikrat so Piemontezci naskočili, trikrat so bili zbiti nazaj, kakor da bi jih nevidna kosa metala na tla.

16. junij je bil odmenjen počitku; tako se je molčče med sovražnikoma dofočilo. Šele ko so Italijani spodaj na cesti ob Soči postavili svojo baterijo, se je oglašil naš 30,5 cm. možnar ter razvite nagib italijanske kanone s par grmečimi strelvi v nesteto delov. Na to so pričeli lajati zopet vsi kanoni na strani sovražnika in tudi sovražna infanterija je poskušala silovit naskok, ki je bil pa kmalu zadušen. Toda našo infanterijo so najtežje ure šele čakale.

17. junija so se sovražni oddelki, ki so se bili na levem bregu Soče utaborili, pomnožili in vjačili n attri cele brigade. Četrta brigada je ostala v rezervi. Malo poprej je bil kralj sam pri svojih piemontezkih vojakih-rojakih ter jih sam v posebnem nagovoru pozval, naj vojaško slavo svoje ožje domovine odličijo z novimi častmi in naj hribček zavzamejo. naskok je pričel.

Vrgli so ob stran našo bojno stražo, obstoječo iz praporščaka in 10 mož, premagali neko našo spodaj postavljeno kompanijo ter hiteli po strmi višini tako hrabro navzgor, da je njih najhrabejši nasprotnik, nar major Turndija, moral pozneje sam priznati: „Lah! so se tukaj dobro držali; jaz bi si tega od njih ne pričakoval“.

Sicer ta pogum laških vojakov ni imel s prva dosti pomena, ker je major Turndija z vsjo hladnokrvnostjo pustil, da so sovražne rojne vrste prišle na šest korakov daljave od naših skalnatih kritij. Nato je zaukazal ogenj! In pričele so pokati puške, drdrati strojne topove, treskati ročni granate, grometi malokalibrasti kanoni! Italijani, katere so neprestani glasovi njih bobnov gnali naprej so s prva kričali »Evviva« in »Corraggio«, a so te klice kmalu spremenili v stokanje in tožno jadikovanje po pomoči. Toda roj je prihajal za rojem na hribček; nastale vrzeli so se vedno z nova polnile. Cevi pušk in strojnih pušk naših vojakov so postale vroče do živega — in sovražnega naskoka niso mogli več zabraniti. Naš bataljon je bil potisnjen s hribčka nad plavskim mostom na malo nižji vrh pri Paljevu, kjer se je ojačil z ondi stoječimi rezervami. Se daj so vsi skupaj na prejšnji vrh šli nazaj, da bi si priborili izgubljeno višino toda čakala jih je tukaj velika laška premoč. Vrgli so se na njo in pričel je na tem tesnem prostoru strahovit boj. Puške in topovi so molčali, samo revolverji častnikov

so pokali, med tem, ko so vojaki grozno upili in kričali.

Obdelavali so se z bajoneti in puškimi kopiti. Mnogi so svoje puške sploh vrgli proč in mož se je zaril na moža s pestmi in zobmi. Črepinje so bile razbite, uha odtrgana, tisti, ki so ležali na tleh, do smrti pomandrani....

Višji častniki so stali sredi rojnih vrst in navduševali bojevnike. Nekemu avstrijskemu general-majorju je bila čepica prestreljena. Italijanski brigadir, general-major Airenti, je padel smrtno ranjen na tla. Na nosilnicu je ga njegovi vojaki odnesli iz ognja, a je, kakor pravijo ujetniki, med tem že umrl. Vse sovražstvo, ki se je v dolgem času v ljudstvu proti ljudstvu nakupičilo; ves srd in vsa gnev, ki se je tekmo enajst mesecev vojske proti verolomnemu Lahu pritajevala, je bruhnila na dan tukaj v teh strahovitih in grozno krvavih urah boja ob Soči pri Plaveh, kjer je 3000 Italijanov obležalo mrtvih, 7000 pa ranjenih na tleh. Avstro-ogrski vojaki so sovražnika z gore strmoglavili navzdol in le njih lastne žične pregraje so jih ovirale, da ga niso vrgli čez Sučo nazaj. Italijanska artilerija pa, ki je sem pa tja prišla iz svojih kritij na plano, da bi svojim pomagala, je spet v svoje luknje zlezla nazaj in se tam poskrila.

To je bil dan 17. junija pri Plaveh, dan zmagoslavni naših vojakov.

Svetovna vojska.

Vojska z Italijo.

Dnevno napadajo Italijani naše stojanke z vedno večjo silo in vedno jim številom. Vsak svoj napad — ki p vsakokrat popolnoma brez uspeha — pravljajo še celi dan predno istega redijo z grozno kanonado na naše utr kraje. Zemlja se tresce, v zraku šumi piska, bobnenje in grmenje se vali od bočja do pobočja, kar naenkrat v govem času vse utihne, samo za trenutno na kar začno pokati puške, prasketa strojne puške, tu pa tam podpirane po mogočnem grmenju topov — in laške »korajže« je konec, a konec tudi tisočeri laških življenj! In vsa ta laška kri teče zastoj! Od prvega početka vojske se nahajajo naše stojanke na istem mestu. In če so Lah! v podznožju doberdobske planote z velikansko premočjo udrli v naše prednje jarke, so morali to neizrečno drago plačati. Uradno poročilo, ki sledi spodaj, pravi, da so naše nad vse hrabre čete izvršile protinapad in vrgle sovražnika z velikanskimi zgubami nazaj. Gotovo je, da imajo Lah! skoro pri vsakem napadu zgub za najmanj polovico svojega napadajočega moštva. Švicarski in drugi nevtralni listi pišejo, da so imeli Lah! do pred dvema tednoma najmanj za 40.000 zgub. In kako se pomnoži to število sedaj v zadnjih dveh tednih, ko so Lah! prirejali velikanske napade na naše čete, ki tako junaško in hrabro iste odbijajo. Kakor dejanja do sedaj kažejo, bodo naša vinorodna brda prave Karpace za armado verolomnega laškega kralja. Pa naj govore uradna poročila, ki kakor mi vsi dobro vemo, prav nič ne pretiravajo:

Dunaj, 3. julija: Učerašnji dan je doprinesel Italijanom na primorski fronti nov poraz. Po brezuspešnih sunkih pri Zagradu je rpičel včeraš spet nov napad iz dveh infanterijskih divizij v oddelku doberdobske planote pa do hriba Kosič. Naše bojažne čete so, kakor vedno sovražnika vrgle nazaj; njegove zgube so bile tudi včeraš težke. Proti goriškemu območju severno zapadno od sabotinskega hriba prirejal napad je bil enako krvavo odbit. Na koroški meji so se vršili boji za hrib veliki Pal (vshodno prelaza Plöcken). Konečno smo mi obdržali hrib v svoji posesti. Ob tirolskih mejah so se vršili mestoma topovski boji.

Dunaj, 4. julija. Italijani so ponovili tudi včerašvoje napade, da bi se ustalili na rob doberdobske planote. Po celo-

dnevnom trajajočem boju s težkimi topovi v oddelku Redipuglie, so pričeli napadi z nič manj kot štirimi infanterijskimi regimenti, pri čemur je prišlo do bojov moza z možem Protinapad zmagoslavni naših braniteljev je konečno vrgel sovražnika v nižino. Sovražni poskusi približati se našim postojankam pri Volčah, zapadno Tolmina in v ozemlju južno od Krna so bili udešeni že koj v pričetku. Alpinisti so v teh krajih priredili napad proti naši postojanki, a so bili po hudem boju vrženi nazaj. Sovražne zgube so vnovič zelo težke.

Dunaj, 4. julija. — Po noči dne 2. t. m. je bila v Jadranskem morju uničena laška torpedovka O. S.

Najnovejše vesti.

DUNAJ, 5. julija. — Spopadi na obronkih doberdobske planote so se včeraj ponovili z enako silo. Po noči je bil odbit napad dveh laških divizij južno od Polazza, med tem ko se na severni strani boj nadaljuje. Tudi pri Volčah in v ozemlju Krna je sovražnik brezuspešno napadal. Ob tirolskih in koroških mejah so bili samo topovski boji.

DUNAJ, 6. julija. — Boji na Goriškem, kateri zavzemajo vedno večji obseg, so se razvili včeraj s splošnim sovražnim napadom do prave bitke. Približno štirje italijanski korpi so naskočili po zelo močnem topovskem obstreljevanju našo fronto ob goriškem območju pa do morja, a so bili popolnoma vrženi nazaj ter imeli strašanske zgube. Vsled zadržanja naših nad vsako hvalo zvišenih, boja navajenih čet, posebno hrabre infanterije so ostale vse naše postojanke v naših rokah. Tako stoje junaki na južno-zahodni meji monarhije na močni, zvesti straži proti premoči sovražnika. Gotovi naj bodo hvale vseh narodov domovine ter na severu zmagoslavne armade. Na srednji soški fronti, v ozemlju Krna in na drugih frontah se ni zgodilo včeraj ničesar bistvenega.

Avstrijsko-ruska vojna.

Spet se vršijo na tem bojišču boji na stih mestih kot v septembru in oktobru lanskega leta, ko so se morale naše junaške armade bojevati in umikati se pred velikansko rusko premočjo. Sedaj je pa obratno! Rusi sicer niso v manjšini, a so tako pobiti in poraženi, da se rešijo popolnega in končnega poraza le s tem, da se čim hitreje umikajo. Na tem bojišču vidimo, da v bitkah ne zmaguje večje število sovražnika, temveč drabri in junaški duh, ki vladajo med našimi četami in mojstrsko vodstvo naših poveljnikov. Rusom so naši vedno za petami. V zadnjem tednu so naši in nemški vojaki že dosegli črto Josefov-Krasnik. V vzhodni Galiciji prodirajo naši že proti rečici Zlati-Lipi, kjer so predrla na več mestih rusko fronto ter ujeli pri tem dne 4. t. m. 3000 Rusov. Pri Pzemislanih se Rusi tudi že umikajo. Tu pa tam skušajo Rusi ovirati napredovanje zavezniških armad z večjimi protin padci, ki jih pa naši vojaki vedno in povsod krvavo odbijajo. Ti protinapadi imajo le namen, da krijejo umikanje ruskih armad, ki s hitrimi koraki zapuščajo Galicijo, a tako da bo v kratkem času cela Galicija očiščena sovražnih trum.

Notranja kriza v Rusiji postaja vedno večja in bolj pereča. Potem ko sta že morala odstopiti iz vlade dva ministra, notranji in vojaški, in ko je sedaj stališče zunanjega ministra Sazanova zelo omajeno, je le vprašanj malo dni, ko bo moral odstopiti tudi ministerski predsednik Goremkin, proti kateremu stoji cela ruska дума, državni ruski zbor. Pravijo, da mu bo sledil Krivošein, ki je sedaj poljedelski minister. Po celi Rusiji se čujejo glasovi, da mora priti tudi ljudski glas potom državnega zbora do veljave in da reši še ono, kar se vsled poraza ruske armade v Galiciji še da rešiti in da se posebno tako ubrani revolucije, ki začenja že po celi Rusiji poganjati korenike. Ruski car je nato tudi obljubil v nekem reskriptu na ministerskega predsednika, da misli sklicati ruski državni zbor najkasneje meseca avgusta k zasedenju. Videli bomo, če bo to imelo na srednje in nižje sloje, ki komaj čakajo konec vojne, kaj upliva.

Dne 6. julija se je bitka pri Krasniku odločila. Krasnik so naši vojaki pred dvema dnevi že osvojili, na kar se je Rusom spet posrečilo pognati naše nazaj, a gori imenovanega dne je naša armada pod po-

veljstvom nadvojvode Jožefa Ferdinanda predrla na celi črti rusko fronto in s tem odločilno Ruse vrgla iz njihovih postojank ter pri tem zajela 41 častnikov, 11.500 mož in 17 strojnih pušk.

Na nemško-ruskem in na nemško-francoskem bojišču ni bilo te dni kakih bistvenih dogodkov. Samo v severnem morju se je vršila dne 4. t. m. pomorska bitka med štirimi ruskimi velikimi bojnimi ladjami in malo nemško križarko „Albatros“, ki je v tem neenakem, hudem boju slavno podlegla s tem, da je bila primorana, nastesti na švedsko obrežje pri Herviku. Pri tem je bilo 19 nemških mornarjev ubitih in 190 na švedskem interniranih. Mrtvece so z vsemi vojaškimi častmi pokopali na švedskem. V prihodnji številki bomo natančneje poročali o dogodkih na teh bojiščih.

Pri Dardanelah je dne 4. t. m. potopil neki nemški podmorski čoln veliko transportno francosko ladjo. Isti dan so tudi Turki sestrelili veliko municijsko zalogo sovražnika v zrak.

Zanimivi dogodki v Albaniji.

Znano je vsem, da si Italija lasti pravico do Albanije. Zato je že pred nekaj meseci poslala nekaj svojih bojnih ladij v Valono ter tam izkrcala par tisoč vojaštva. Rekla je seveda, da dela vse to za vzdrževanje miru v okrožju Valone; mi vsi pa vemo dobro, da hoče Italija Valono zasesti, da bi na tak način dobila ključ do Jadranskega morja ter pred našo obrežje, pred vrata naše hiše postavila stražo. To je bil početak. Toda ona hoče imeti sploh vso Albanijo za se, poleg Trsta, Istre in Dalmacije.

Sedaj pa se godijo čudne reči v Albaniji, ki Italiji prav nič ne ugajajo. Poročali smo že v zadnjih številkah, da so Srbi zasedli velik del srednje Albanije, kjer so se polastili mest Tirana in El Bassan; došli so tudi v Drač ter mesto in z njim morskobrežje proglasili za srbsko last. Srbski polkovnik Misić je že izdal zadevno proklamacijo.

Hkratu za Srbi so se gibali tudi Črnogorci. Oni so prišli v Sv. Ivan Meduanski in Lješ ob morju, potem so 30. jun. zasedli Skader in mesto proglasili kot črnogorsko last za vse čase. To so tudi uradno naznanili zastopnikom različnih držav v Skadru.

Dogodki so zbudili v Srbiji in Črnogori nepopisno veselje.

Ni še dosti. Na jugu Albanije so pričeli prodirati Grki proti severu, došli v mesto Berat, vstočno od Valone ter je zasedli.

Vsi ti dogodki pa so zbudili v Rimu in Italiji velikansko ogorčenje. Strašno se Lah Jezijo na Črnogorce, Srbe in Grke, ki jim kar pied nosom odjedajo Albanijo. Očitajo Črnogorcem celo, da so dogovorjeni z Avstrijo, kar je seveda smešno; sami pa so začeli utrjevati otok Saseno pred valonskim zalivom in Valono samo ter nameravajo izkrcati tam eno svojih armad.

Zanimivo je res vsekako, kar se tam doli pleče.

Od bojne črte v Gorici.

Prejšnji ponedeljek dan 5. jul. je bil pa vroč! Začelo je že zjutraj grometi, pa samo bolj v predledkih. Vsekako pa se je zdelo, da je danes morda zopet obmostje pri Gorici prišlo na vrsto. Par dni poprej so naskakovali kraško robovje pri Tržiču in Zagradu. A ni jim šlo. Bili so vrženi nazaj in razbiti. Morda bodo danes poskušali pri Gorici.

Vedno bolj pogosto so se strelji ponavljali; proti osmi so prihajali že prvi sovražni šrapneli. Švigali so čez mesto v različnih smereh. Ljudje so se sprva plašno zgibali, nehoté glavje potiskali proti plečim in se sklanjali. Pa šrapneli so s svojim sikanjem in žvižganjem leteli naprej. Gledali so za njimi, dasi jih niso videli, ter poslušali, kje bi vtegnili razpočiti. Iz dalje se je zaslišal tresk; šrapnel je šel preko grada in onstran nekje razpočil. Kaj se je zgodilo? Koga je zadelo? Odgovora na ta vprašanja ljudje niso iskali, ampak šli dalje za svojimi opravki mirno v zavesti: šrapnel mene ni zadel, pa tudi blizu ni padel. Zopet je v zraku završelo; pogledali so v zrak, a šli naprej. Le deklice so pričele bolj plašno hiteti preko ulic, ki so izpostavljene jugozapadni strani.

Proti deveti zjutraj je že postalo bombardiranje tako, kakor ga v Gorici še ni bilo slišati. Doseglo je svoj višek ter ostalo na njem do približno štirih popoldne, ne da bi pa potem popolnoma ponehalo. Bilo je nekaj strašnega, nepopisnega, veličastnega. Posebno na južno-

zapadni periferiji mestal Tu se vse mnogo lepše sliši in — vživa; po ulicah in trgih v mestu je toliko življenja in vrvenja, da se bombardiranje precej presliši. Bolj ko pa greš proti jugozapadu, bolj Ti prihaja vse na ušesa. Hiše so precej neobljudene, — tu stanujejo bogatejši, ki so se iz mesta že davno umaknili — ulice tihe in prazne; vsak šum se odmeva in napravi glasove stokrat večje, kakor so v resnici. Pa če bi tega tudi ne bilo, zadostovalo je popolnoma, gledati in poslušati, kar se je vršilo.

Na Kalvarijo in na višine nad Podgoro so padali strelji za strelji, granate, šrapneli in mine. Grmelo je in divjalo po ozračju, kakor da bi bil sam sodajni dan. Kakor da bi kedo cele vozove dolgih velikih desk metal iz tretjega nadstropja na gladki tlak med visokimi hišami zaprtih praznih ulic, takó je treskalo in odmevalo po razburjenem ozračju. In to zaporedoma, neprenehoma. Ble so sovražne granate, ki so padale v podgorske višine, se vanje zajedale in se potem s strahovito mogočnostjo razpočle. Cele gore dima in zemlje so pričele rasti iz mesta na gori, kjer se je to godilo, in se potem širile na vse strani — črno — sivo in grdo. Hiše so se tresle, ljudje so kar plašno obstajali. Tako od blizu je treskanje prihajalo, da se je človek nehoté ozrl na desno ali levo, ali ni morda tam granata padla na tla. Istočasno s tem treskanjem so Ti prihajali na ušesa grozni poki šrapnelov, drug za drugim, brez prestanka. Na višinah tam doli so se prikazovali ognjeni piki z belimi oblački. Kakor da bi gadi, vidni samo po svojih glavah, iz nevidnega ozadja skakali naprej, besno sikali z jeziki in spuščali svoj strup! Zrak je bil miren; oblački so kakor bele repatice nekaj časa obstali na mestu, potem se vzdigali in pivali nad višinami. Če si pri tem gledal na Kalvarijo, pa si videl od trenutka do trenutka ogromne ognjene piramide, ki so se pa takoj umikale črneni v debelemu dimu. Vrelo je, kakor da bi zemlja dobivala razpoke in bruhala iz sebe. Delo granat vse to. — Ni mogoče jih šteti. Najmanj sto do stidvajset v minuti. — Sedaj se je pa pokazal dim na dnu od vznožja Kalvarije. Vedno višje se je valil, vedno večje oblike je zavzemal. Grozen pogled! Granata je bila zgrešila svoj pravi cilj, padla v vas, predrla hišo in jo zažgala. Gori! — Sedaj tresi v Tvoji neposredni bližini. Samo dve hiši in ena ulica je med Teboj in mestom, od katerega je prišel tresk. Bil je silovit in strahovito nasilen in nezproslen. Kakor da bi kedo z velikanskim ogromnim kladvom neusmiljeno udaril ob hišo, da se razbije in razleti! Rjavkast dim se dviga od tam. Ljudje prihitiijo in pravijo, šrapnel je počil in razbil pročelje od hiše. — Morda pa pride še eden in ta zadene ob hišo kjer stanuješ Ti!

Sovražni šrapneli in sovražne granate sikajo čez naše glave. Vsake tri, štiri minute ena. Tako čudno sika in vrši! Poleg tega se zdi, kakor da bi kje blizu ogromen vrtilinec požiral in vsesaval vase zrak, dočim se zopet hkratu od druge strani zrak zvija in zvija; prvo nam javlja prihod granate drugo šrapnela. Ko slišiš vse to, je že granata dosegla svoje mesto, in šrapnel tudi.

Tako treska in sika in poka in se zvija v grozansko veličastnih zvokih skozi ozračje. Odmora nobenega.

Toda tudi naši odgovarjajo! Besno, silno, zavestno, zmagovito! Tu najde vsak strel svoj cilj. Zdi se Ti, da gledajo in mislijo vse te nevidne baterije, vsi ti skrivnostno skriti topovi. Zamolkli gromi naših gorskih topov Ti prihajajo na uho; potem poki naših havbic, da se hiše tresejo skoz in skoz; sem pa tja zopet mogočni siloviti strelji naših možnarjev. Kakor da bilo tisoč pretepenih lačnih psov v bližini, ki cvili in stokajo s svojim lajanjem, takó Ti gre ta strel skozi ozračje naprej. Cvilenje in pasje lajanje se ponavlja v enomer, sedaj močnejše, sedaj bolj tiho; sedaj iz daljave, sedaj iz višine. Zdi se Ti, da vidiš vse te pse nekje pred seboj ki pretepeni in lačni miho gledajo v Tebe in cviliijo in stokajo in tulijo. To je strel iz možnarja, ki nese smrt in grozo v vrste sovražnika.

Dim je napolnil ozračje krog podgorskih višin. Tam gori pa pokajo puške: pok pok pok; tudi hitreje, da jih ne moreš šteti. Drdraj strojne puške: sovražnik pripravlja naskok; sedaj drdra od tam, sedaj zopet od tam; Bog vé, kako tam gori zadaj smrti kosi. — — — Lastovke se ob tem nepopisnem gromenju vedno kakor omotene. Tu sede ena na brzovjavno žico, pa ne ve, kaj početi. Ne poje, ne igra niti se ne upa več odleteti. Tam se jih cela jata zapodí v vejevje divjega kostanja; tam zopet stikajo plašno preko strelj kakor pred nevihto.

Ob hiši pa je straža, da bi ljudje ne šli preblizu sovražnemu oguju. Čudno,

da mora biti straža v ta namen tukaj! Al nimajo ljudje razuma dovolj, kaj treba storiti? Zdi se res, da ga nimajo. Medtem ko treska in gromi, ko poka in sika ko se zrak zvija in požira, ko Ti cel pekel zija naspoti, prihaja mlada mati defetom v naročju; prestrašena pripoveduje, da je zadaj nekje priletel šrapnel mcesto in ubil enega otroka, enega pa razmesaril... Pótem pagre sama ravno proti jugozapadu naprej. Vstavi jo straža ter jo opozori na nevarnost. Pa jim odgovori, da gre prijateljico par hiš napreobiskat. Šrapnel je gotovo ne zadene. — Straža jo pusti. Gre naprej, mirno, korak za korakom, igra se z otrokom v naročju ter misli in je prepričana, da nje šrapnel ne zadene... — b

Novice.

17 goriških, večina furlanskih duhovnikov interniranih v Italiji. Včeraj 6. julija je došlo na prezvišeni knezonadškofijski ordinarij v Gorici pismo, ki je je poslal dekan Gradški, velečastiti gospod Karl Stacul, in ki ima naslednjo vsebino:

Cremona 11. junija 1915.

Velečastiti knezonadškofijski ordinarij!

V smislu dobljenih navodil sporočam prezvišenemu ordinarijatu, da se nahajam internirani v Kremoni v nekem vzgojnem zavodu in da se nam prav dobro godi. Škof v mestu je bil tako prijazen, da najje obiskal in nam dovolil imeti sveto mašo.

Naš naslov je: Cremona, Comando Deposito 65 Fanteria.

Preudani: Karl Stacul, Gradiška, Mesrob Justulin, dekan Visco, Erm. Ulian, Versal Alojzij Morsutt, Perteole, Gvaltur Venier Saciletto, Herman Rosin, Villa Vicentina Iv. Ev. Marangon, Št. Vid ob Toru Erasti Scremin, Nogaredo, Desiderij Spagnul Kormin, N. Zanotta, Ko min, Josip Calligaris, Aiello, N. Caucig. Šovrenc pri Mošič Nikodem Plet, Romans, Ivan Mondini Chiopris, Izidor Primos, Medea, Fran Marinič, Kojško v Brdih, Andrej Uršič, Što vrenc pri Neblem v Brdih.

Novice iz mesta.

Zanimivost postajajo mestne trafikke. Kdaj so zaprte po cele dneve, kdaj odprte samo eden ali dva dni, navadno po samo predpoldne. Zaprte so bile po celih dneve, kadar so vse trafikke v mestu brez izjeme prodale tabačne zaloge, zaamki in časopise. To je bilo posebno prve dni vojske z Italijo. Ker dohaja tobak le občasno do časa v mesto, tedaj so trafikkar oblegane, ko dojdejo nove zaloge. Pri nekaterih trafikah je ob takih prilikah zbranega toliko občinstva, da ga trafikantje radi reda niti v svoje prostore ne pustijo. Prodajajo blago kar pred vrati, da se morejo sami lažje gibati. — Sedaj tabaka ni bilo dobni nikjer v mestu, zatore se prodaja po trafikah samo časopise in znamenke. Dopoldne ali že mnogo prej so vsi časopisi že razprodani in radi tega so trafikke popoldne povsod zaprte.

Nekaj silno izvanrednega opažamo v Gorici in njeni okolici sploh: vina je zmanjkalo. Trgovci z vinom, bodis zasebniki bodis zadruga, so vse vino že razprodali. Prodajali so je pa kar naravnost neverjetno visokih cenah. Šlo je po 100 K tudi po 120 K hektoliter še nikdar ni bilo kaj podobnega na Goriškem. Če iščeš vina po gostilnah, tedaj ga dobiš le za silno drag denar. Liter stane v navadnih gostilnah v okolici K 1.80 do K 2, v mestu pa ga sploh pod dvema kronama ni mogoče dobiti. Vino je pri nas postalo dragocenost, ki si jo morejo le najbogatejši privoščiti. To pri nas, ki stojimo sredi vinogradov in vinskih vrtovi! Mnogi trgovci z vinom, vinarske zadruga, mnoge gostilne so že zatvorile svoje prostore. Vina je zmanjkalo! Nezaslišano na Goriškem.

Kakor že celemu svetu znano, prihajajo na mestne ulice in mestno okolico sovražni šrapneli in granate. Jasno je, da se pri tem dogajajo resni slučaji, tudi težke nesreče. Ljudje so skoraj prelasko ob pogledu na gotovo nevarnost, ki žuga več ali manj povsod. Omenjamo izmed mnogih slučajev le enega, ki je gotovo edini svoje vrste in silno tragičen, da človeka kar v srce pretrese, ko ga izve. Udaril je prejšnji petek laški šrapnel nekje na periferiji mesta. Mož je v vojski, žena nje gova, mati štirih cvetočih otrok, stoji pred hišnimi vrati in gleda, kako so trije igraji pred hišo, najstarejši ima 9 let. Kar zasikne z neznansko silo v ozračju in že se tik nad hišo razpoči laški šrapnel. Strašen pogled: trije otroci mrtvi na tleh, četrti, dojenček na materinih prsih, do smrti zadet od jeklenega šrapnelkega drobca. Štiri otroke je imela, edine in vse, ki jih je imela, Vsi štirje so razbiti in mrtvi ležali pred njo...

To se je zgodilo v petek dne 2. julija 1915.